

نامه‌های امام علی (ع)

به کارگزاران

با تکیه بر اسالیب بلاغی

نرگس اباذری جزی

اکرم السادات میرممتاز

سرشناسه:	اباذری جزى، نرگس، ۱۳۵۱ -
عنوان قراردادی:	نهج البلاغه. برگزیده. شرح
عنوان و نام پدیدآور:	نامه‌های امام علی (ع) به کارگزاران با تکیه بر اسالیب بلاغی / نرگس اباذری جزى، اکرم السادات میرممتاز.
مشخصات نشر:	اصفهان: کتابنامه نجف، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری:	۳۴۰ ص.
شابک:	978-600-97167-3-9
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا.
موضوع:	علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - نامه‌ها
موضوع:	Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600-661 -- Correspondence
موضوع:	علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - فضایل
موضوع:	Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600-661 -- Virtues
موضوع:	علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - نقد و تفسیر
موضوع:	Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Criticism and interpretation
شناسه افزوده:	میرممتاز، اکرم السادات، ۱۳۵۰ -
شناسه افزوده:	علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه. شرح
شناسه افزوده:	Nahjol - Balaghah. Commantries, Ali ibn Abi-talib, Imam
رده‌بندی کنگره:	۱۲۹۶ الف ۲۰۲ / ۳۸۰۹۷ / ۹۷۰۹۷
رده‌بندی دیوبی:	۹۷۰۹۷
شماره کتاب‌شناسی ملی:	۵۰۳۴۴

- نام کتاب: نامه‌های امام علی (ع) به کارگزاران با تکیه بر اسالیب بلاغی
- مؤلف: نرگس اباذری جزى، اکرم السادات میرممتاز
- صفحه‌آرا: عباسعلی ربانی
- نوبت چاپ و سال انتشار: چاپ اول - ۱۳۹۶
- شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
- ناشر: کتابنامه نجف
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۱۶۷-۳-۹

همه حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

مرکز فروش: اصفهان، میدان آزادی، خیابان هزار تجرب، فروشگاه کتاب جهاد دانشگاهی اصفهان

تلفن: ۰۳۱-۳۷۹۳۲۰۸۶

تماس با ناشر: ۰۹۱۳۱۱۵۰۶۱۸

پست الکترونیکی ناشر: rezanajafi84@yahoo.com

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه
۱۳	فصل اوای کلیات تحقیق
۱۳	۱-۱- شرح زندگانی حضرت علی (ع)
۱۴	۱-۱-۱- از ولادت تا هجرت
۱۴	۱-۱-۱-۱- ولادت
۱۴	۱-۱-۱-۲- نام
۱۵	۱-۱-۱-۳- القاب
۱۵	۱-۱-۱-۴- کنیه‌ها
۱۶	۱-۱-۱-۵- نسب
۱۸	۱-۱-۱-۶- اوصاف
۱۹	۱-۱-۱-۷- دوران کودکی
۲۰	۱-۱-۱-۸- دوران نوجوانی و جوانی
۲۲	۱-۲- از هجرت تا وفات پیامبر (ص)
۲۲	۱-۲-۱- پیمان اخوت
۲۲	۱-۲-۲- ازدواج
۲۳	۱-۲-۳- فرزندان
۲۴	۱-۲-۴- مجاهدت‌ها
۲۷	۱-۲-۵- واقعه غدیر

- ۲۹ ۱-۱-۳- از وفات پیامبر (ص) تا خلافت
- ۲۹ ۱-۱-۳- دوران سکوت خردمندان
- ۳۰ ۱-۱-۴- از خلافت تا شهادت
- ۳۱ ۱-۱-۴- ناکثین
- ۳۲ ۱-۱-۴- قاسطین
- ۳۳ ۱-۱-۳- اراقین
- ۳۴ ۱-۱-۴- شهادت
- ۳۵ ۱-۲- سیره و فضائل حضرت علی (ع)
- ۳۶ ۱-۲-۱- سیره و حالات
- ۳۹ ۱-۲-۲- سیره و عملی
- ۳۹ ۱-۲-۲-۱- عبادت
- ۳۹ ۱-۲-۲-۲- رهایی از اسارت تن
- ۴۰ ۱-۲-۲-۳- سبقت در ایمان
- ۴۰ ۱-۲-۳- سیره علمی
- ۴۰ ۱-۲-۴- فضائل
- ۴۳ فصل دوم: نگاهی اجمالی بر زندگی شریف رضی و نهج البدعه
- ۴۳ ۱-۲- چشم انداز فصل دوم
- ۴۴ ۱-۲-۲- شرح زندگانی شریف رضی
- ۴۴ ۱-۲-۲-۱- ولادت
- ۴۴ ۱-۲-۲-۲- نام، القاب و کنیه
- ۴۴ ۱-۲-۲-۳- نسب
- ۴۶ ۱-۲-۲-۴- دوران کودکی

۴۷	۵-۲-۲- دوران نوجوانی و جوانی
۴۷	۶-۲-۱- آثار علمی
۵۰	۷-۲-۲- وفات شریف رضی
۵۰	۳-۲- نهج البلاغه
۵۰	۱-۳-۲- وجه تسمیه نهج البلاغه
۵۰	۲-۳-۲- معرفی نهج البلاغه از دیدگاه اندیشمندان اسلامی
۵۴	۳-۳-۲- مصاحبت و بلاغت نهج البلاغه
۵۵	۴-۳-۲- شاخصهای نهج البلاغه
۵۶	۵-۳-۲- موضوعات نهج البلاغه
۵۷	۱-۵-۳-۲- خطبه
۵۷	۱-۱-۵-۳-۲- مخاطبین خاص
۵۷	۲-۱-۵-۳-۲- موضوعات خاص
۵۷	۲-۵-۳-۲- نامه‌ها
۵۸	۱-۲-۵-۳-۲- مخاطبین نامه‌ها
۵۸	۲-۲-۵-۳-۲- موضوعات نامه‌ها
۵۸	۳-۵-۳-۲- حکمت‌ها
۵۸	۱-۳-۵-۳-۲- مخاطبین حکمت‌ها
۵۸	۲-۳-۵-۳-۲- موضوعات حکمت‌ها

فصل سوم: بررسی اسالیب بلاغی نامه‌های حضرت علی (ع) خطاب به کارگزاران

۶۱	علوی
۶۱	۱-۳- چشم انداز فصل سوم
۶۲	۲-۳- دسته‌بندی موضوعی نامه‌ها

۶۲	۱-۲-۳- نامه‌های سیاسی
۶۳	۱-۱-۲-۳- نامه‌های سیاسی محض
۱۰۷	۲-۱-۲-۳- نامه‌های سیاسی، اخلاقی
۱۴۹	۳-۱-۲-۳- نامه‌ی سیاسی، اقتصادی
۱۶۰	۴-۱-۲-۳- نامه‌های سیاسی، اخلاقی، اقتصادی
۱۹۲	۵-۱-۲-۳- نامه‌ی سیاسی، اخلاقی، اقتصادی، نظامی، عبادی
۲۶۵	۳-۳- نامه‌های اخلاقی
۲۶۵	۱-۳-۳- نامه‌ی اخلاقی محض
۲۷۱	۲-۳-۳- نامه‌ی اخلاقی، اقتصادی
۲۷۸	۴-۳- نامه‌های نظامی
۲۷۸	۱-۴-۳- نامه‌های نظامی محض
۲۸۲	۲-۴-۳- نامه‌های نظامی اخلاقی
۲۸۷	۳-۴-۳- نامه‌ی نظامی سیاسی
۲۹۱	۴-۴-۳- نامه‌ی نظامی اجتماعی
۲۹۵	۵-۳- نامه‌ی معنوی عبادی
۲۹۹	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته‌ها
۲۹۹	۱-۴- چشم‌انداز فصل چهارم
۳۰۰	۲-۴- فراوانی اسالیب بلاغی
۳۰۰	۱-۲-۴- فراوانی اسالیب بلاغی در نامه‌های سیاسی محض
۳۰۱	۲-۲-۴- فراوانی اسالیب بلاغی در نامه‌های سیاسی، اخلاقی
۳۰۲	۳-۲-۴- فراوانی اسالیب بلاغی در نامه‌ی سیاسی، اقتصادی
۳۰۳	۴-۲-۴- فراوانی اسالیب بلاغی در نامه‌های سیاسی، اخلاقی، اقتصادی

۳۰۴.....	۴-۲-۵- فراوانی اسالیب بلاغی- در نامه‌ی سیاسی، اخلاقی، اقتصادی، نظامی، عبادی.....
۳۰۵.....	۴-۲-۶- فراوانی اسالیب بلاغی در تمامی نامه‌های سیاسی.....
۳۰۷.....	۴-۲-۷- فراوانی اسالیب بلاغی در نامه‌های اخلاقی محض.....
۳۰۷.....	۴-۲-۸- فراوانی اسالیب بلاغی در نامه‌ی اخلاقی، اقتصادی.....
۳۰۸.....	۴-۲-۹- فراوانی اسالیب بلاغی در تمامی نامه‌های اخلاقی.....
۳۰۹.....	۴-۲-۱۰- فراوانی اسالیب بلاغی در نامه‌های نظامی محض.....
۳۰۹.....	۴-۲-۱۱- فراوانی اسالیب بلاغی در نامه‌های نظامی، اخلاقی.....
۳۱۰.....	۴-۲-۱۲- فراوانی اسالیب بلاغی در نامه‌ی نظامی، سیاسی.....
۳۱۱.....	۴-۲-۱۳- فراوانی اسالیب بلاغی در نامه‌های نظامی، اجتماعی.....
۳۱۲.....	۴-۲-۱۴- فراوانی اسالیب بلاغی در تمامی نامه‌های نظامی.....
۳۱۳.....	۴-۲-۱۵- فراوانی اسالیب بلاغی در نامه‌ی معنوی، عبادی.....
۳۱۴.....	۴-۲-۱۶- فراوانی اسالیب بلاغی در تمامی نامه‌ها.....
۳۱۶.....	۴-۲-۱۷- مقایسه میزان فراوانی اسالیب بلاغی و بدیع.....
	۴-۳- جایگاه علم بیان در نامه‌های حمصرت عیسی (ع) خطاب به فرمانداران و کارگزاران.....
۳۱۷.....	۴-۳-۱- جایگاه علم بیان در نامه‌های سیاسی.....
۳۱۷.....	۴-۳-۱-۱- جایگاه علم بیان در نامه‌های سیاسی محض.....
۳۱۸.....	۴-۳-۱-۲- جایگاه علم بیان در نامه‌های سیاسی، اخلاقی.....
۳۱۸.....	۴-۳-۱-۳- جایگاه علم بیان در نامه‌ی سیاسی، اقتصادی.....
۳۱۹.....	۴-۳-۱-۴- جایگاه علم بیان در نامه‌های سیاسی، اخلاقی، اقتصادی.....
۳۱۹.....	۴-۳-۱-۵- جایگاه علم بیان در نامه‌های سیاسی، اخلاقی، اقتصادی، نظامی، عبادی.....
۳۱۹.....	۴-۳-۲- جایگاه علم بیان در نامه‌های اخلاقی.....
۳۲۰.....	۴-۳-۱-۲- جایگاه علم بیان در نامه‌های اخلاقی محض.....

- ۳۲۰..... ۴-۳-۲- جایگاه علم بیان در نامه‌های اخلاقی اقتصادی
- ۳۲۰..... ۴-۳-۳- جایگاه علم بیان در نامه‌های نظامی
- ۳۲۱..... ۴-۳-۱- جایگاه علم بیان در نامه‌های نظامی محض
- ۳۲۱..... ۴-۳-۲- جایگاه علم بیان در نامه‌های نظامی اخلاقی
- ۳۲۱..... ۴-۳-۳- جایگاه علم بیان در نامه‌ی نظامی سیاسی
- ۳۲۲..... ۴-۳-۱- جایگاه علم بیان در نامه‌های نظامی اجتماعی
- ۳۲۲..... ۴-۳-۲- جایگاه علم بیان در نامه‌ی معنوی عبادی
- ۴-۴- جایگاه علم بیان در نامه‌های حضرت علی (ع) خطاب به فرمانداران و کارگزاران
- ۳۲۳..... ۴-۴-۱- جایگاه علم بیان در نامه‌های سیاسی
- ۳۲۴..... ۴-۴-۲- جایگاه علم بدیع در نامه‌های اخلاقی
- ۳۲۴..... ۴-۴-۳- جایگاه علم بدیع در نامه‌های نظامی
- ۳۲۴..... ۴-۴-۴- جایگاه علم بدیع در نامه‌ی معنوی عبادی
- ۳۲۵..... ۴-۵- نتیجه‌گیری
- ۳۳۵..... منابع فارسی
- ۳۳۹..... منابع عربی

نهج البلاغه کتابی است که از خطب، نامه‌ها و حکمت‌های شخصیتی گردآوری شده است که صاحب علم لدنی است و علم خود را بی‌واسطه از خداوند حکیم بدست آورده است بنابراین غور در این کتاب می‌تواند چشمه‌هایی از حکمت به قلب جوینده‌ی آن جاری نماید. این جستار نیز سعی نموده است تا از دریای فصاحت و بلاغت کلام حضرت علی(ع) جرعه‌ای به‌رمند شود. به همین خاطر در این پژوهش نامه‌های حضرت علی(ع) خطاب کا گزاران و فرماندارانشان از دیدگاه علوم بلاغی مورد واکاوی قرار گرفته است.

هدف اصلی این تحقیق کشف رابطه‌ی میان انشای این نامه‌ها و اسالیب بلاغی است که در آنها به کار گرفته شده است. برای نیل به این هدف ابتدا نامه‌های مذکور از نهج البلاغه جمع‌آوری، ترجمه و موضوعات آن، دسته‌بندی شد. سپس لغات، نکات بلاغی و موضوعات آنها به کمک منابع مربوطه بررسی گردید. نتیج این واکاوی حاکی از آن است که می‌توان نامه‌های مورد مطالعه را بر اساس موضوع به چهار دسته «سیاسی»، «اخلاقی»، «نظامی» و «معنوی عبادی» تقسیم‌بندی نمود. بررسی امارات زبانی آن است که در نامه‌های «سیاسی» اسلوب بیانی «استعاره» و «کنایه» بیشتر از دیگر اسلوب‌بندی به کار گرفته شده است، هم‌چنین در نامه‌های «اخلاقی» اسلوب بدیعی «تضاد» بیشترین فراوانی را نسبت به دیگر اسالیب «بیانی» داراست، از سوی دیگر در نامه‌های «نظامی» اسالیب بیانی «استعاره» بیشترین فراوانی را نسبت به اسالیب «بیانی» دیگر دارا است، در نامه‌ی معنوی عبادی اسالیب بیانی «استعاره» و «کنایه» به میزان مساوی به کار رفته است.

می‌توان علت به کارگیری این اسلوب‌ها در نامه‌های خطاب به کارگزاران را احتمالاً توجه دادن مخاطب به موضوع یا موضوعات مطرح شده، دانست و این که خود را در مظان توبیخ یا سرزنش نبیند با این وجود در زیر مجموعه‌های هر کدام از دسته نامه‌های ذکر شده

اسالیب دیگری متناسب با آن موضوع کاربرد بیشتری پیدا کرده است. از طرف دیگر اسالیب «بدیعی» به مراتب در همه‌ی نامه‌ها نسبت به اسالیب «بیانی» بیشتر به چشم می‌خورد که می‌توان علت اصلی آن را زیبا سازی و دل نشین نمودن کلام احتمال داد، البته در برخی موارد اسالیب «بدیعی» خاصی به کار گرفته شده که علاوه بر زیبا سازی، اغراض دیگری نیز داشته‌اند. (مانند اسالیب تقسیم، جمع و تفریق، اقتباس و)